

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Împreunarea școalelor rom. „unite” și „neunite”.

Curios lucru. Românii de legea veche cică se cuminecă cu pită dospită, ear cei uniți cu Roma, cu de cea nedospită. „Uniții” cred în supremația Papei, avînd să treacă în lumea ceialaltă și printr'un loc curățitor, ear „neuniții”, închinători numai la capul nevăzut al bisericii, se țin de credința străbună, că Duhul sfînt purcede numai dela Tatăl. Încolo nicio deosebire între credința și datinele Românilor ortodocși — uniți cu Roma și între credința și datinile Românilor ortodocși — neuniți cu Roma. Afîta știm și noi laicimea... Deosebirele dogmatice, ce nici în 200 de ani n'au străbătut în masele poporului, le știu numai teologii, cari le învață în școlile lor speciale.

Și pentru o atît de neînsemnată diferență, strict duhovnicească, stau bieții Români răzniți în două tabere!

Nu discutăm aici bazele acestor deosebiri dogmatice, fiindcă n'avam competența recerută, dar mărturisim pe față, că nouă, neștiutorilor, ni-se pare că nu în 200, ci nici în 2000 de ani știutorii n'o să ne poată face intuiția abstractă, că de ce la cuminecătura ar fi mai bună pita dospită decît cea nedospită, orî întors cea nedospită decît cea dospită ș. a. m. d.

Întreb, deci, pe cei datori a ne lumina: e cu cale că pentru această atît de mică deosebire de credință să stăm noi Români veacuri de-a rândul dezbinăți? Dacă am ajuns a vedea și pe îndărătnicii Muzulmani a se dezbara mereu de Coranul lor, ce a ținut în zăvoare

propășirea poporului prin neîngăduirea rezonanțelor reclamate de principiile educațiunii moderne, cucit mai arzătoare ni-se prezintă chestiunea Reunirii bisericilor noastre, de care s'a ocupat în coloanele „Progresului” nostru tînărul și vrednicul nostru colaborator, preotul gr. cat. *Virgil Pop*, care, ajutat de o meditație sănătoasă, știe să ne arate modul, atît de practic, cum am putea ajunge la țel, fără jignirea credinței și a îndatinărilor plămădite din restriștea unor vremi capricioase ce-au năvălit peste capul strămoșilor noștri. Gîndul acestui apostol, încălzit de dorul de a-și vedea neamul la bine, a ramas însă nebăgat în seamă, din simplul motiv că a grăit un mic gregar, fără trecut, fără șarje, fără îndreptărire d'a se octroa „și el” de sfetnic al poporului din care face parte. Și e îndeobște cunoscut năravul ciudat al Românilor de a nu se da legat, decît numai în fața rezultatului pipaibil. Ni-e în proaspătă memorie zbuciumul neasămuit, zugrăvit în culori atît de vii de poetul Goga, al aviatorului nostru Vlaicu dela București. Asta e soarta orcărui Român, care, alergînd după ceva mai bun, se trudește pentru alții. Și cîți dintre ai noștri cu calități apostolice, nu se prăbușesc, înainte de a ajunge să zboare ca Vlaicu, sub povara neîncrederii și a mizeriilor de totfelul!

Așa mă tem că va păți-o și prietinel nostru *Virgil Pop* cu teoria lui despre „Unirea bisericilor române”.

Am atins, ca introducere, zăgăzurile ce ni-se ivesc în cale, deciteori propune cineva vr'o îmbunătățire în viața publică românească. Românul, cu firea lui sucită, nu-i îndatinat

a schimba nimic din ce a pomenit dela moși-strămoși. Eată una dintre cauzele principale care îl ține în loc, cu aripile pironite de tradiție. Aici trebuie căutată și pricina anomaliilor, că avem, nu numai două feluri de biserici, ci și două feluri de școli primare românești: „unite” și „neunite”. Măcar că Duna tot d'acolo izvoarește, și tot acolo se varsă unde se varsă, concordanța între subiect și predicat remîne aceeași și în școala „unită” și în cea „neunită”. Ear studiul religiunii, cum e rînduiala de a se preda decît preotul locului, unit orî neunit, după toate legile logice, n'am găsi niciun singur motiv de a nu ne împreuna școlile în comunele mixte, cum sînt bunăoară în ținutul nostru: *Ticvaniu-mic, Cărnecea, Comoriște, Surduc, Gîrliște, Secăș, Mercina, Greovaș, Oravița-rom.* etc., spre a profita astfel, nu numai cele 50% din punct de vedere pedagogic, ci și cele 100% din punctul de vedere al înaintării noastre culturale, decî al strădaniei de a înlătura mai cu nădejde nesiguranța zilei de mîne.

Sînt sigur că toată lumea recunoaște temeinicia acestor argumente, dar mulți dintre ceice au obiceiul să vadă din cîte pături se face plăcinta, se vor opri la „raporturile școalelor noastre către biserică și stat”... Șaici am ajuns la punctul unde trebuie să solicităm, ca Arhipăstoria noștri, cu tragere de inimă pentru interesele genuine ale aceluiași popor, să pună degetul, ca astfel cu un ceas mai înainte să avem parte a vedea ivindu-se zorile unui viitor mai bun al neamului ăștuia cu aptitudini laudate.

Gheorghe Jianu.

FOILETON.

Morarul.

... Moara lui Ierotei e cu șase petri. Șase roți puternice, șase cercuri negre se învîrt pe capetele de stejar, lucind în soare, împrăștiind norași de pulbere argintie, brăzdați de curcubeie. Dincînd-încînd trosnesc încheieturile și gem obosite sub povară. Prin trei scocuri lunecă țepiș apa lucie, masivă, ca sticla topită, și se fărîmă spumînd în spițele roților. Înlauntru, în moară, plutește vecinic pravul alb de făină, se așează domol, nevăzut, pe vestiminte, pe fețe, dîndu-le oamenilor cari intră în moară înfățișarea ciudată care-i schimbă aproape cututul. Îi face par'că mai înalți, mai blînzi mai buni.

Nu mai morarul Ierotei se vede vecinic încruntat și subț obrăzarul fin de făină. Nu întrebă pe un om vre-o veste de pe cele sate, ca alți morari, nu stă de glume, ci se poartă mereu dela o peatră la alta. Suie scările, le coboară, cercează în coșuri deasupra, freacă făina călduță între degete, ia vama ș'o varsă în coșurile puternice de stejar, izbind măsurile.

De-o grămadă de ani acuma morarul Ierotei se face pe zi ce merge tot mai nesuferit cu oamenii. Citeodată-i sare în nas și se aprinde din nimica toată, ca un chibrit.

Înainte vreme oamenii l-au știut scump la vorbă și iute la minie, dar totuși cînd s'a înecat frate-său Manoil, să schimbare tare.

Morarul Ierotei are patruzecișicincî de ani și nu-i însurat încă. Oamenii prin șasprezece sate povestesc că maide mult, pecînd era Ierotei mai tînăr, n'a fost femee mai tinerică și mai frumoasă, care să nu fi voit să-l însoțiască pe bărbat cu carul la moară. Și rari au fost acelea cari să nu se fie dat în dragoste cu morarul. Omul dracului, povestesc sătenii, și de omul dracului totdeauna-i place la muere.

Și se ciuda vre-o babă bătrînă: cum de-i poate plăcea la o nevastă tînără de un om așa de fermecat? Însă acum, de multă vreme, nu mai vin mueri la moară, ci vin bărbații singuri.

„Moara-popilor” a moștenit-o Ierotei și cu frate-so Manoil dela tatăl lor, morarul cel bătrîn. Acesta doarme de mult subț umbră deasă de nuc în grădina morii. N'a avut alți copii bătrînul, dar și aceștia doi nu l-au lăsat să moară în pace. Zăcea bătrînul pe păcel și, în huetul cunoscut al roților, aștepta să-i bată ceasul. Pe feciorii lui, însă, numai cu o zi înainte de moarte, i-a văzut pe amîndoi deodată lingă patul lui de bolnav.

— Voi, le zise bătrînul, moșteniți o avere frumoasă. Moara asta nu-i un corn de țară, dar vă dă la amîndoi, și copiilor voștri, din ce să trăiți. Tu, Ierotei, ești mai mare. Ești cu cincisprezece ani mai mare ca Manoil. Se cuvine să umbli cu dreptate, și să împărțești cu dreptate.

Feciorii n'au răspuns, ci ieșind apucară pe două cărări.

— Safto, zise bătrînul minios, auzi aici, Safto. — Ierotei să știi că-i un nemernic. Poartă gînd rău asupra lui Manoil.

Bătrîna încerca să-l îmbune; că i-se pare numai, că nu-i nimic. Dar bolnavul muri nemîngîiat.

Dupăce-l îngropară, cei doi frați se înstrăinară și mai tare.

Bătrîna cerca să facă pace: „Treî petri la unul, treî la altul, așa-i după frăție, dacă nu voîți să puneți tot la un loc. Dacă tu nu mi-i da și mie, Ierotei, n'am să mă supăr. Manoil nu mă va lăsa să mor de foame”.

Ierotei privi atunci cu dujmănie la bătrîna: „Cinci pietri, înțelegi d-ta, cinci pietri sînt ale mele. Asta n'a muncit încă la moară. Era în fașe cînd eu mă zoleam toată ziua. Dreptate a avut taica, după dreptate am să lucru”.

Manoil s'a învoit și așa. „Nu-i nimic, maică, o să pot trăi și după o piatră. Mă mir numai ce va face el cu atîtea bucate”. Apoi întorcîndu-se spre Ierotei, cu glas de împăcare:

— Spune-mi drept, frate, vreî să te însori? Dacă te însori, îți dau toate șase petrele și eu voi rămînea ca morar cu plată, pînă mă voi căsători și eu”.

Ierotei clipi aici din ochi, un zîmbet îi lumina fața.

— Bun băiat ești, Manoil. Da, vreau să mă însor. Trece vremea și pe urmă n'am să-mi mai

Progresul omenirii...

Drumul pe care înaintea omenirea de câteva decenii e vertiginos și țința încă necunoscută, la care o să ajungă, e amenițătoare. Azi soldatul dă 500 de focuri pe minută, dreadnoughtul cu pintece de oțel, pe care lunecă la vale obuzurile scupate, cu o iuteală uimitoare din gurile de oțel ale tunurilor cu repetiție, ca bobii de mazăre de pe perețele luci, stă și vorbește cu ajutorul telegrafului fără sirmă al lui Marconi, cu submarinul care pînedește la 60 metri sub apă vaporul pe care să-l dea peirii cu un proiectil de torpedo condus de valuri electro-magnetice tocmai în hala de mașini a vaporului, care dacă e tip modern englez, tot cu ajutorul valurilor electrice îndreaptă proiectilul aducător de moarte și pierzare încotro îi place. Trenul înaintea cu o iuteală de 120 kilometri pe oră, ear zumzetul fioros al heliceilor dela aeroplane răsună surd și îndepărtat din înălțimea nourilor, și culmele albe neumblate ale Alpilor au văzut cu înfiorare mai zilele trecute o pasăre uriașă trecînd în zbor elegant cu un fel de dispreț pe deasupra lor, și frunțile lor brăzdate de șireagul nesfîrșit al veacurilor s'au încrețit de minie. Unde nici pasărea nici condurul uriaș nu ajunge, acolo se preumblă azi omul, sfîdînd nourii și vîntul ce se nuncese se zbat, se rostogolesc, la picioarele lui. Helicea brăzdează cu putere aerul, trăgînd după sine corpul svelt de viespe al aeroplanului. Azi oamenii călătoresc în baloane dirigeabile, și la proximal răsboi învingerea se va decide sus în înaltul cerului.

Ce-a fost mai acum 30-40 de ani un vis de nerealizat, care producea un zîmbet ironic la oamenii „serioși”, azi totul e realizat. Toate planurile „fantastice”, din lumea basmelor ale marilor romancierii Jules Verne, Henry Wells, s'au întruchipat azi, și căpitanul Nemo al lui Verne s'ar cruci azi cînd ar vedea submarinele moderne, ear Wells ar prezenta imediat un plan pentru organizarea unei flote aeriene, dupăcum și-a imaginat el aceasta în „Răsboiul aerian” cînd dirijabilele nu existau și cînd problema zborului deabia se sulebase.

Dar progresul omenirii a întrecut, în drumul ei real, chiar și zborul liber al fantaziei bogate a celor mai desăvîrșiți artiști în țeserea firelor subțiri și fine ale închipuirii, despre care ne place să zicem că e „liberă”, deși pînă azi e legată de spaț. Nu pestemult, poate cînd și a patra dimensiune va fi stabilită în mod clar, și cînd aceasta se va aplica în mod practic, va fi realizabilă într'un chip oarecare și mașina de zburat a lui Wells, cu care poți străbate după plac trecutul și viitorul, apăsînd numai butonul de fildeş ce stă în legătură cu cele două rude de cristal de platină.

Realitatea a întrecut fantazia. Azi o scrisoare a d-rului Herrera anunță că i-a succes acestuia

să producă pe cale chimică un *embrion omenesc*. Din zece centigrame de carbonat de natriuclorid și zece grame de acid de mică (firele acelea strălucitoare de nisip, din familia cuarțului) mestecate cu grije, în 24 de ore oricine poate face un embrion omenesc. Herrere a studiat chestia aceasta ani de zile deardînd și a ajuns la convingerea că nașterea embrionului nu se face la întimplare numai, ci e regulată de legi anumite și neschimbate. Embrionul său are caracter curat mineralic. Herrera, care și pînă acum și-a creat un nume mare pe acest teren, își continuă cercetările cu sîrguință, și speră că încurînd va putea „fabrica” un organism mai perfect.

În chipul acesta încurînd ne va fi dată posibilitatea să fabricăm în mod măestrit „oamenii”. Ideea pare imposibilă, născută într'un creier bolnav. Dar totatît de ilusorică și de nebună parea și realizarea problemei zborului încă prin 1890, cînd primele rezultate erau deja ajunse dealtecum.

Și nouă ne pare imposibil progresul vertiginos ce l-am făcut în timpul din urmă — mai mult o să ne stupezieze progresul ce-l vor realiza urmașii noștri. Mirarea noastră și necredința sînt zadarnice. Încheiem și noi cu „Lupta”, de unde am reprodus articolul:

„E pur simuove”! cum a zis Galilei...

IGIENĂ.

D-rul Wassermann despre lupta împotriva boalelor molipsitoare, etc.

La congresul din Königsberg d-rul Wassermann a spus următoarele:

Orec boală infecțioasă se datorește unui microb special. Asta e legea lui Koch. Ehrlich a arătat că organismul se apără de otrăvurile fabricate de microb sau de microbul însuși, fabricînd și el niște substanțe speciale.

Mai apoi s'a dovedit că fiecare fel de celule din organism au asemenea însușiri specifice: sînt simțitoare la unele substanțe, ear la altele nu. Trebuie deci aflate asemenea substanțe, dacă voim să omorîm cutare sau cutare microb sau să întărim cutare sau cutare țesătură sau organ.

Fi-va substanța aceasta un ser leucitor, o combinație de arsenic, de argint viu, sau de altă ceva; dar trebuie să știm asupra căror celule sau asupra căror microbi lucrează și — cum.

Crede c'o să se izbutiască a fabrica substanțe cari să lucreze numai asupra rinichilor sau ficatului sau ghindurilor stomacului, etc. dupăcum se vor găsi altele cari să se lipiască anume de cutare microb (al officei, al tifosului, al holerei, etc.) și să-l omoare, fără a vătămă celelalte celule din organism.

cești și tu, cinci ani mi-ai dat partea cea mai mare. Numai să-ți dea Dumnezeu noroc. — Și ear îi trecu peste fața întunecată un zîmbet șters. Dar în clipa următoare se umplu de venin, se ngălbeni, îi venii ametele și ieși în curte, chiar acum socotia el sosită vremea să ceară lui Manoil și peatra lui. Cinci ani a mers spre țința aceasta, și cum să vie frate-său să-i smulgă lumina ce i-a luminat în suflet.

Cînd a intrat seara aceia în moară, oamenii cari erau la maciniș, se speriară. Nici cînd nu l-au văzut așa de slab și de abătut. Tresărira ca la vederea unei nălucl.

De-a doua zi a început să ploae. Și se învăleau nourii ca grele pale de fin plouat, și creștea rîul mereu, vîind departe în păduri. Roțile, toate șase, svîrliau picuri gref, murdări, pînă sus, în înălțimi. Și pe ploile acestea curgeau carele la moară cu nemiluita. Șase săptămîni arse înainte seceta și moara nu prea făcu spor. Dar acum lerotei era vecinic în luntre și trecea sacii.

Strigau oamenii îngrozii de pe țarmuri: „Morarule, griji că-i îneci, morarule. Uite valurile cum sar ca niște lupi flămîuzi din apă. Sta!, nu mai trece!”

Oamenii nededați cu apa, fricoși, dar lerotei vislia neobosit, încordîndu-și mușchii de oțel.

Către amiază odihni pe țarmul dinspre moară, supse cu lăcomie o țigară, își luă apoi parul și voi să sară în luntre. Dar atunci se opri deodată, se nvrîti într'un picior și chiui.

— Uu, mă, măi Manoilă, mă!

ECONOMIE.

Insoțirile de credit sistem Raiffeisen.

Comitetul central al „Reuniunii române agricole sibiene”, adresează către Direcțiunile Insoțirilor de credit sătești, următorul apel:

Onorată Direcțiune!

De data aceasta ne găsim în plăcuta pozițiune de a vă face comunicarea fimbucurătoare, că afacerea Insoțirilor de credit (sătești) românești din Transilvania și Ungaria a fost adusă în zilele prime ale lunii Septembrie, în mod demn, și la cunoștința „Congresului cooperativ internațional din Hamburg” și prin el, la conștința cercurilor competente din străinătate.

Dacă la acest congres momorabil a fost cu puțință a se trata despre mișcarea propriu zisă a Insoțirilor noastre de credit, meritul este a se atribui stăruințelor și propagandei intensive făcute de Reuniunea noastră agricolă, prin faptul că, stăruind cu mulți ani înainte asupra Insoțirilor pestetot, a adus la cunoștința obștei roadele binefăcătoare, rezultate din munca desinteresată a puținelor noastre Insoțiri din comitat, și această muncă îndemn a fost, încurejare a fost, pentru înființarea de tovarășii și în celelalte comitate locuite de Români.

Cum însă mai este mult de făcut în această direcțiune, credem de datorința noastră a ține inereu la suprafață această afacere arzătoare și a pune mereu în evidență tot ce se face în această direcțiune, și mai ales a arăta, pe calea Raportului nostru general, rezultatele obținute de Insoțirile noastre de credit.

Prinurmare îndrăznim a vă ruga să binevoii a-ne traspune cu posibilă grăbire socoțile Insoțirii d-voastre sistem „Raiffeisen” pe 1909, însoțite de un raport amănunțit, din care să fie evidente schimbările referințelor economice din comună dela înființarea insoțirii încoaci; numărul membrilor insoțirei, al depunerilor cu minimul și maximul depunerilor; numărul membrilor din comitetul de supraveghiere. Din același raport să fie mai departe evidente lucrările de interes obștesc economic întreprinse de Insoțire, cum și cele ce intenționează a întreprinde în viitor.

Cu o cale ne luăm voe a pune și de data aceasta Onorabilei Direcțiuni în vedere, că pentru a asigura bunul mers în afacerile insoțirei și pentru a regula referințele dintre Insoțiri și organele statutului cu privire la bilanș și impozite, la rapearte anuale etc., am recurs la bunavoința Direcțiunei Cassei de păstrare din Săliște, rugîndu-o ca să însărcineze pe fostul șef contabil și actual director, d-nul Constantin Herța, ca în calitate de revizor general, să facă reviziuni la toate insoțirile noastre, cu acel adaus, că dacă d-voastră pînă în prezent n'ați reflectat la inter-

De pe țarmul celalalt nu se auzia nimic, se vedeau numai semnele ce le face.

Din moară Manoil veni îndată și se apropie de luntre.

— Ia-ți un par și vino de-mi ajută. E minia lui Dumnezeu aici.

Voinicul luă parul, se puse la cîrmă și trecu să încarce sacii. Cînd au părăsit țarmul cu luntrea, plină, de două degete stetea numai vasul afară din apă.

— Trageți în jos unde se potolesc valurile — răcniau în vuetul mare de apă oamenii de pe țarm.

— Lasă cîrma în jos, lerotei. Las'o pentru Dumnezeu! Hei dar ce faci tu? — strigă Manoil, înțepenindu-și parul din toate puterile în năsip. Opintirea lui nu mai plăti nimic însă. Asvirlit de par, căzu în valuri și luntrea întreagă fu copleșită de apă într'o clipă.

Deatunci lerotei e singur stăpin la moară. Bătrina nu mai număra. Bătrina se roagă ziua întreagă pentru sufletul lui Manoil, care a murit negrijit, fără lumină, ca un păgîn. Se roagă pentru sufletul lui care va plui deasupra apelor, pecînd trupul lui va fi mîncare peștilor.

Bătrina se topește de pe picioare ca o lumină. Dar nu se topește de căldură și lumină, ci de frig și de întunec. De cîteori îl vede pe lerotei, o pătrund fiori de gheață, și-i pare că-i pusă între sloi.

Bătrina nu putea crede că feciorul ei cel mai mare să-l fie înecat cu voia pe feciorul cel mai mic. Amîndoi arau copii ei. Dar din ziua

aflu nici nevestă. Rămii însă c'o parte pînă voi face cununia.

Cinci ani stătu învoiala asta, dar lerotei n'avea gînd de însurătoare. Dimpotrivă se ferea de femei, încunjura oamenii, și să făcea tot mai tăcut.

Oamenii prin satele vecine scorniră vestea, că lerotei are comori întregi de bani. Spuneau că pelingă ce cîștigă dela moară, are bănet greu de pecînd era baiat, cînd „moara popilor” era locul de înflînire al unor hoți vestiți în tot ținutul. În acești cinci ani lerotei se purta cu frate-său cu mare dragoste, îl povățuia cum să-și vindă cu preț bun bucatele ce-i veneau din vama unei pietri. Nu mergea odată la oraș să nu-i cumpere un tabac, un cuțit, o tabacheră. Manoilă avea acum douăzecișipatru de ani și începu să vadă în sufletul fratelui său. Demultorî băga de seamă cum trece lerotei cu vama dela roata lui și grabnic o varsă în coșurile sale.

— Îți stă la inimă și peatra mea, ticălosule, își zise într'o zi, și o scîrbă nemărginită îl umplu.

În seara aceia, la cină, Manoil zise:

— Au trecut cinci ani, frate, și tu nu te-ai însurat. În vremea asta eu cu maica am trăit numai din venitul unei petri. Acum să știi că stricăm învoeala. Am să mă însor, și cer, de azi într'o lună, venitul după trei petri. Așa e după dreptate și are să se întimple.

Lerotei se stăpini, zimbi sec, și zise:

— Ai să te însori? Foarte bine faci. Vorba ceia: însuratul devreme... Dacă te însori, nu mai am nimic de zis: împărțim. De vre-o opt ani mun-

venirea d-lui Herța, să binevoită a o face fără zăbavă, dat fiind, că modestele jertfe, pe cari însoțirea le-ar aduce, să compensează prin instrucțiile, ce d-nul Herța le dă persoanelor încredințate cu purtarea contabilității.

Spre orientare vă aducem la cunoștință, că cauza înființării centralei Insoțirilor noastre, ce ne-a preocupat dela alcătuirea primelor noastre însoțiri sătești și continuă a-ne preocupa și astăzi, e atât de înaintată, în timpul cel mai apropiat Insoțirile noastre vor fi chemate la adunarea generală constituantă.

De încheiere vă mai comunicăm, că cu scop de a urma pregătirea actelor recerute la diferitele ocazii, am tipărit și punem în vânzare, cu preț redus, blanchetele următoare: a) Protocolul adunării generale; b) Consemnarea alfabetică a membrilor; c) Invitări la adunarea generală; d) Declarațiunile de ieșire din Insoțire; f) Documente de cassă; g) Rapoarte anuale către tribunal; h) Rapoarte cvartale către tribunal despre schimbarea intrată în șirul membrilor; i) Atestat comunal despre convocarea adunării generale; j) Registre despre cumpărarea de imobile; k) Registrul despre votarea împrumuturilor și l) Registrul membrilor.

Mulțumindu-vă pentru osteneala d-voastre, vă rugăm să primiți expresia dragostei frățesii. Sibiu, 17 Septembrie 1910.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucața
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

Convocare.

În senzul §-ului 23 din statute prin aceasta se convoacă

Adunarea generală

a Reuniunii învățătorilor români greco-catolici din ținutul Lugojului la Tievaniul-mic pe zilele 16 și 17 Octombrie st. n. 1910 cu următoarea

Ordine de zi:

1. Sedința I. (Duminecă în 16 Octombrie a. m.)
2. Celebrarea S. Liturghii împreună cu invocarea Spiritului Sfânt în biserica gr. cat. locală la orele 9.
3. După săvârșirea s. liturghii deschiderea adunării generale.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Raportul comitetului central.
6. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea raportului general; b) cenzurarea raționimilor pe anul 1909 și a proiectului de buget pe 1911; c) raportul bibliotecarului; d) înscrierea membrilor și încasarea taxelor.
7. Citirea dizertațiunii: Științele fizico-chimice în școala elementară de d-l Iuliu Birou.
8. Prînz comun.

acea pe fața lui Ierotei se puse pecetea desna-dejdii, pecetea morții. Bătrina în întunerecul de pe față, din ochii lui, simțea păcatul lui mare și greu!

Treceau ani după ani și gheața nu să mai lua de pe inima bătrinei, căci umbra rece încă nu mai cădea de pe fața morarului. Oamenii își uitaseră de Manoil, de întâmplarea aceia. Dar moartea lui săpa mereu, clipă de clipă, în sufletul lui Ierotei, și Ierotei chinuia pe bătrina. La judecată n'au avut ce-i face: I-a prins valul și I-a izbit în afunzimi. Dar deatunci simțea Ierotei că este cineva care va ști cauza morții lui Manuil: bătrina. Și, lucru ciudat, n'avea ciudă pe dînsa, ci să teama de bătrina. Amarnic se teama. Abia da prin casă de două-trei ori pe zi. Ființa ei îl urmăria în moară, nu-și mai putea face socotelile cum se cade, nu mai lua vama, nu se mai putea înțelege cu oamenii.

— Ce ai tu, Ierotei, maică — îi zisă bătrina într-o zi.

Feciorul își plecă grumazul. Simți o povară mare la cap.

— Ești bolnav?

— Da sînt tare bolnav. M'am gîndit să vindem moara și să mergem de aici.

— Să vindem moara! Moara rămasă dela bătrînul! Și unde mergem?

— Într'un sat orunde. Aici nu mai pot sta. Ori rămîi d-ta, pun un morar și eu mă duc.

Bătrina începu să-i vorbască cu milă. Dar

Sedința II. (Duminecă în 16 Octombrie p. m. la orele 3.) 1. Propunerea lecțiunii practice din cetire „Modestia” de Valeriu Besu, învățător în Comloșul-mare. 2. Propunerea lecțiunii practice „Complimentul (obiectul drept” de Nicolae Jurca, învățător în Tievaniu-mic. (Eventual și alte teme). 3. Reflexiuni asupra dizertațiunii și prelegerilor. 4. Conferirea premiilor.

Sedința III. 1. Raportul comisiunilor exmise în I-a ședință. 2. Votarea bugetului pentru 1911. 3. Eventuale propuneri. 4. Designarea comisiunii pentru verificarea procesului verbal al adunării generale. 5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare. 6. Închiderea Adunării generale. 7. Excursiune la Anina.

Lugoj, la 2 Octombrie 1910.

I. Boroș
prezidentul reun.

Ioan I. Ienea
v. pres. și notar inter.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” va da pentru anul școlar 1910—1911 următoarele burse:

1. Din *fundațiunea Ioan Petran* 2 burse de câte 300 cor. — pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj. Cei împărțiți de burse din această fundațiune vor fi oblegați a lua parte la „Masa studenților academici” din Cluj.

2. Din *fundațiunea Nicolae Marinoviciu* sen. o bursă de 120 cor. pentru studenți din școlile secundare.

3. Din *fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bolga* o bursă de 80 cor. pentru fetițe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari cercetează o școală de caracter național resp. confesional românesc, în primul rînd școala a „Asociațiunii”. Petițiile pentru aceste burse se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii” în Sibiu (Nagyszeben) str. Șaguna Nr. 6, până la 30 Octombrie n. a. c. însoțite de următoarele acte:

a) certificat de botez; b) certificat de pauperitate; c) certificat de studii, în original sau în copie legalizată (la universitari index); d) ceice reflectează la bursa din fund. Marinoviciu, fiind înrudiți cu fondatorul, vor avea să dovediască această înrudire, tot asemenea și fetițele cari reflectează la bursa din fund. Dr. Moga, în caz de înrudire cu familiile fondatorilor Moga, vor avea și ele să dovediască această înrudire.

Petițiunile întrate după termenul indicat nu vor fi luate în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii”, ținută în 6 Octombrie 1910.

Ioșif Sterca Șuluțu Oct. C. Tăslăuanu
prezident. secretar.

cucit îl simțea mai aproape, dujmănia în sufletul ei zdrobit, creștea tot mai tare.

— Vrei să fugi, Ierotei, feciorule. Eu știu de ce vrei să fugi. Dar vei alerga zădarnic să scapi de umbra lui Manoil. Nu vei avea liniște, săracule. Milă mi-e de tine, dar te urăsc, te urăsc din suflet. Dece l-ai înecat?

Ierotei morarul nu mai auzi cuvintele din urmă. Tipînd de spaimă, ieși ca o furtună din casă și nu se abătu la moară. Se pierdu departe prin sămănături.

„Moara-popilor” acum e îngrijită de un morar pe plată, Ierotei își face anii grei de robie. S'a înștiințat singur ca ucigaș al fratelui său. Bătrina, uitată de moarte, trăește și acum. Tînește prin casă și zice ocinașe, și împarte făină la săraci din zece sate, pentru bătrînul ei, pentru Manuil săracul, dar tot mai multă pentru nenorocitul de Ierotei.

Și vuetul morii răzbește și acum până departe prin sălciiș, și roatele negre asvîrî în înălțimi picurî de diamant și nurași tăiați de curcubeu. Dar pe drumul dintre sălciiș trec acum mai multe care. Nu se mai tem cînd trec luntrea. Căci alt morar, morar cu simbrie, vislește acum. Trec mai încet sacii, trec mai puțin odată, decît subț mîna lui Ierotei, dar oamenii sînt mai bucușori acum, și cîntesc pe morar cu rachiș și povestesc de sufletul întunecat al morarului Ierotei și de Manoil cel pierit în valuri.

(Lucafărul)

I. Agârbiceanu.

Convocare.

P. T. domni membri ai „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” despărțămîntul Oravița, precum și toți binevoitorii și sprijinatorii culturii poporului român, sînt invitați a participa la *adunarea cercuală*, ce se va ține la 23. Octombrie c. n. la 10 ore a. m. în *Oravița-română* cu următoarea

Ordine de zi:

1. Participare la serviciul divin în biseecile gr. or. și gr. cat.
2. Deschiderea adunării în sala ospătăriei Iosif Nedici.
3. Raportul Comitetului, casierului și revizia socotelilor.
4. Citirea dizertațiunilor, anunțate cu 24 ore înainte.
5. Raportul comisiunilor alese în legătură cu punctul 3.
6. Eventuale propuneri.
7. Fixarea localității pentru adunarea viitoare.
8. Alegerea funcționarilor și a comitetului.

Oravița-montană, la 15. Octombrie 1910.

Victor Poruțiu
director.

Gheorghe Jianu
secretar.

CRONICA.

Simpaticul nostru prietin *Dr. Valeriu Popescu*, medic de spital la *Cîmpina* (Romania), s'a oprit cu trecerea, dela Viena, pe cîteva zile la ai săi în Oravița.

Duminecă s'a celebrat în biserica rom. din localitate un parastas solemn pentru odihna mecenatului adv. *Dr. Gheorghe Anca*, care cum se știe și-a eternizat numele dăruindu-și întreagă averea de 40.000 cor. „Asociațiunii”. La parastas, înafară de reprezentații corporațiilor noastre românești, a participat multă lume din localitate și din împrejurime, celebrînd protoereul locului *Al. P. Popovici*, asistat de preoții *Pentru Bernaz* (Secaș) și *Gheorghe Neda* (Oravița rom.), ear responsurile dela parastas, cum și o parte a liturghiei premegătoare, le-a cîntat corul țăranilor din Oravița-română.

La *Delibata* a murit, între simptoame suspecte, fără a fi un minut bolnav, preotul *Timotei Popovici*. Dumnezeu să-l ierte!

La școala comunală din *Alibunar*, cu limba de propunere română-maghiară, a fost numit de învățător-suplent un Șvab, care nu știe românește...

Procesul *Haverda* s'a sfîrșit cu osîndirea *Haverdei*, fiica ucisei, la 12 ani, a lui *Jánosy* la la 10 ani și a lui *Vojtha* la 8 ani de robie grea.

Cunoscuta „*Pipelcoane*”, o femeie bătrînă cu moravuri urite, a fost găsită moartă aici în locuința sa. Medicii au constatat că au fost ucisă prin strangulare.

Bătrînul *Brăilă*, socrul lăcătușului F. Inceze a încetat din viață în etate de 86 de ani. Fie-î țărîna ușoară!

Marți, pela ceasul 1 din zi, s'a simțit ș'aici prin părțile noastre un ușor cutremur de pămînt.

La Buzău, în România, a apărut „Doctorul de casă sau Dicționarul sănătății”, o carte prețioasă de 808 pag. a doctorului *Vasile Bianu*.

Noul guvern portughez a dat drumul din țară la 100.000 călugări și călugărițe, decretînd de „porcaria” rosturile guvernului trecut.

Marele filantrop *Procopie Cazotti* din București a testat cîte 10.000 cor. Societăților „România Jună”, catedralei din Sibiu și Fondului de teatru rom.

Loc deschis. *)

Spre știre.

Subscribul dau de știre la totnatul, că fiica mea de 20 ani, cu numele *Elena Petran*, plecată de 7 ani deacasă, nevoind să mă asculte, cînd în repetite rînduri am chemat-o îndărăt la casa părintească, declar că de azi înainte nu mai răspund de faptele ei.

Sasca-montană, la 10 Octombrie 1910.

Ion Petran.

*) Despre cele cuprîse în rubrica această redacția nu primește răspunderea.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Vindecați beția

pană nu ajunge bețivul să vatem legea!

Scapați-l până n'ajunge alcoolul să-l strice sănătatea, putere de lucru și averea.

Alcoholinul este un surogat care face pa bețivi să se îngroziască de beuturi alcoolice.

Alcoholinul este un leac absolut nevătămător care nici la bețivii cei mai mari nu devine risciv.

Alcoholinul este cea mai nouă descoperire a științei care a scăpat mii de oameni din mizerie.

Alcoholinul este un preparat ușor, pe care și femeia casei îl poate da bărbatului în mîncarea de dimineață, fără a se putea băga de seamă. De cele mai multeori bețivul nici nu știe de ce nu mai poate dintr'odată suferi beuturile spirituoase, și crede că i-s-a îngrozit fiindcă a beut prea mult, cum se întîmplă de i-se urăște și de o mîncare prea mult gustată.

Alcoholin ar trebui să dea oricare tată fiului său, studentului deși ne prea dedit cu beutura, înainte de a cădea la examen, căci beuturile spirituoase slăbesc creierul. Chiar fiecare om care n'are destulă tărie de voință ar putea să se folosiască de această medicină spre a nu se deda la beutura, prin ceiace își poate și mai bine păstra sănătatea și-și cruță bănișorii. 10-3

Preparatul-Alcoholin constă 10 cor trimittindu-se banii înainte, ori procurindu-se prin rambursă,

INSTITUTUL DE ALCOHOLIN
Copenhagen 1737 Dänemark.

Epistolele se franchează cu 25 fil., cărțile poștale cu 10 fil.

La
Tipografia „Progresul”

în Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1863, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încortia grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibiu, strada Cîsnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

„PLUGARUL”

societate pe acții din Cacova

x-26

dă
5-6%

și plătește și darea după depunerii. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

Aviz.

Avizez On. public din Oravița și jur, că mi-am mutat cancelaria advocațială din Sasca-montană aici în

Oravița, în casa Becker,

deasupra de „Biserica nemțească” dinjos de casa Societății delingă Promenadă.
Cu stimă

Dr. Gheorghe Vodă
advocat.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer**
în Oravița

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costisitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

„ORAVICIANA”

SOCIETATE PE ACȚII
INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
— ORAVIȚA. —

Capital social	Cor. 550.000
Fonduri	„ 335.000
Depunerii spre fructificare	„ 2,350.000

Giroconto la Banca austro-ungară. — Ceconto la Cassa de păstrare poștală Nr. 15.625. — Telefon Nr. 29.

Escomptează cambii, acoardă împrumuturi hipotecare și personale cu 6-8% netto.

Primește depunerii spre fructificare cu 4½% și 5%.

Darea o plătește institutul.

Răscumpără grătuit orce fel de cuponi și îndeplinește tot soiul de afaceri de bancă.

Expoziturile la Vrani, Vraniuț, Iam, Secăș, Răcășdia și Varadia

mijlocește împrumuturi de orce natură, regulează scadențe, primește depunerii spre fructificare și efeptues și alte operațiuni de bancă.